Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національна спілка документознавців України
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Одеська національна наукова бібліотека
Одеська обласна універсальна наукова бібліотека
імені М. С. Грушевського
Західноукраїнський національний університет
Національний університет «Острозька академія»
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Національний університет «Львівська політехніка»
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Софійський університет Святого Климента Охридського (Болгарія)
Школа сучасних мов та культури Університету Глазго у Великій Британії

ІНФОРМАЦІЙНА ОСВІТА ТА ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ XXI СТОЛІТТЯ

МАТЕРІАЛИ
XIX Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 09 – 11 вересня 2026 р.

За загальною редакцією
В. Г. Спрінсяна

ОДЕСА – 2026

УДК 378.4.007(477.74)(063)
І-741

Редакційна колегія:

Г. О. Оборський — доктор технічних наук, професор, дійсний член Академії інженерних наук України, заслужений працівник освіти України, ректор Національного університету «Одеська політехніка»;

В. Г. Спрінсян — кандидат мистецтвознавства, доцент, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка», президент Національної спілки документознавців України;

О. В. Шевченко — доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка», голова підкомісії В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» сектору вищої освіти НМР МОН України;

В. Ю. Жарких — доктор філософських наук, професор кафедри філософії, історії та політології Національного університету «»Одеська політехніка»;

Т. В. Розова — доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка»;

І. О. Бірюкова — Генеральний директор Одеської національної наукової бібліотеки;

Ю. С. Амельченко — заслужений працівник культури України, директор Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М.С. Грушевського;

Т. В. Новальська — доктор історичних наук, професор, зав. кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв;

О. В. Лаврик — кандидат філологічних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»;

М. Г. Якубовська — кандидат філологічних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»;

Т. А. Зінов'єва — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»;

О. В. Бурлука — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»;

О. В. Макаров — старший викладач кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»

Відповідальні за випуск — ***О. В. Лаврик, О. В. Макаров, М. Г. Якубовська***

Друкується за рішенням вченої ради Національного університету «Одеська політехніка» (*протокол № 03 від 29 вересня 2026 року*)

І-741 **Інформаційна** освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 9-11 вересня 2026 року) / за заг. ред. В. Г. Спрінсяна ; ред. кол.: Г. О. Оборський, В. Г. Спрінсян, О. В. Шевченко [та ін.] ; відп. за вип. О.В. Лаврик, О. В. Макаров, М. Г. Якубовська. Одеса, 2026. 356 с.

ISBN 978-966-927-534-9

Збірник укладено на основі матеріалів XIX Міжнародної науково-практичної конференції з проблем інформаційної освіти, комунікативної компетенції, інформаційної культури сучасного фахівця, філософії кроскультурної комунікації та розробки й впровадження інноваційних освітніх технологій. До збірника також увійшли статті й тези доповідей, в яких розглядаються актуальні проблеми наук із соціальних комунікацій та суміжних галузей знань.

Матеріали розраховані на наукових працівників, фахівців інформаційної сфери, викладачів, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться заявленою проблематикою.

УДК 378.4.007(477.74)(063)

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.
Відповідальність за зміст статей покладається на авторів.

ISBN 978-966-927-534-9

УДК 82.0:82-92

Тетяна Шевченко,
д. філол. н., професор,
завідувач кафедри української літератури та компаративістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ІНТЕРВ'Ю-РІКА ЯК МЕТАЖАНР

У тезах розглянуто інтерв'ю-ріку як метажанрове утворення сучасної культури. Окреслено основні підходи до розуміння метажанру та визначено його характерні ознаки. Доведено, що інтерв'ю-ріка поєднує риси інтерв'ю, мемуаристики, есеїстики, автобіографії та документалістики, формуючи відкриту поліфонічну структуру з виразною жанровою гібридністю та полідискурсивністю.

Ключові слова: *інтерв'ю-ріка, метажанр, жанрова гібридність, полідискурсивність, жанрологія, документалістика.*

The paper examines the interview-river as a metagenre formation in contemporary culture. The main approaches to the interpretation of metagenre and its defining features are outlined. It is argued that the interview-river combines the characteristics of interview, memoir, essay, autobiography, and documentary writing, creating an open polyphonic structure marked by genre hybridity and multidiscursivity.

Keywords: *interview-river, metagenre, genre hybridity, multidiscursivity, genre studies, documentary writing.*

Метажанровий підхід до текстів зумовлений утворенням нових жанрів та їх модифікацій шляхом поєднання класичних і новітніх змістоформальних сполук, динаміки жанрових утворень через внутрішні і зовнішні впливи. Усе це ставить під сумнів усталеність поняття «жанр» та активізує ширше осмислення зазначеного феномену. Одним із таких підходів якраз і є метажаровий (від давньогрец. – meta – після і genos – рід, вид) тощо. «Метажанри – типи змістово-формальних єдностей художніх творів, які співмасштабні всій історії культури», – наголошено в авторитетному «Словнику літературознавчих термінів» [1, с. 5]. Н. Олійник, зокрема, під метажанром розуміє «формально-змістову єдність творів одного чи кількох авторів, які на підставі наявності достатньої кількості спільних стрижневих елементів можуть бути розглянуті як цілісна структура. У даному випадку під формою мається на увазі не особливості якогось конкретного жанру, а скоріше риси, характерні письменницькому способу осягнення та зображення дійсності [2, с. 74]. Питаннями розробки метажанру займалися О. Бурліна, Т. Волкова, Т. Бовсунівська, О. Галич, Р. Співак, Ю. Джугастрянська, К. Кирилова, О. Кудрявцева, Н. Лейдерман, Ж.-Ф. Ліотар, Н. Мажара, В. Назарець, Ю. Подлубнова, О. Рарицький, В. Назарець, А. Ткаченко, Н. Олійник та інші.

У сучасній гуманітаристиці можна виділити стійкі ознаки метажанру. По-перше, це нейтральність щодо літературного роду, буття його як стійкий інваріант низки історично зумовлених конкретних способів художнього моделювання світу, які об'єднані тотожним предметом художнього зображення. По-друге, це усвідомлення метажанру як підґрунтя жанрових об'єднань. По-третє, що його властивість функціонування як методу в культурі, коли досвід засвоюється не через якийсь канон, а через суворо регламентовані ознаки твору, концептуальну позицію, загальні просторово-часові відносини. Узагальнює всі ці концепції ідея виняткової природи цього твору, сполучуваність та синтетичність кількох жанрів на певній підставі. Тож вихідною ми вбачаємо таку дефініцію окресленого феномену у варіанті О. Рарицького: «Метажанр – позародове й міжжанрове утворення – у письменстві активно виявляє себе як повноцінна художня структура з відповідною системою видових розгалужень, стилістичних і композиційних прийомів, мовних технік тощо» [3, с. 47]. Зважаючи на позиції багатьох дослідників цього феномену, виділимо такі ознаки метажанру: «стійкий варіант засобів художнього моделювання світу; стисла модель літературності; вихід за межі суто літературного поняття; структурний принцип побудови образу, породжуваний літературним напрямом, котрий визначає його жанрову систему; підґрунтя, ядро жанрів у діахронному аспекті; циклічна єдність творів; наявність декількох жанротвірних домінант; утворення як реінтерпретація і трансформація давнього архетипу жанру; функціональна настанова, скорельована із соціокультурним контекстом» тощо [див.: 5, с. 37].

Інтерв'ю-ріка – це одна з популярних форм інтелектуальної комунікації у сучасній культурі. Основні ознаки цього твору такі: «плинність комунікації, яка може повертати до сказаного раніше в новій редакції чи відходити трохи в бік від заданого напряму розмови; розлогий тематичний діапазон бесіди, діалог не являє собою традиційне інтерв'ю як відповіді на поставлені питання: ідеться про бесіду однодумців, кожен із яких доповнює іншого, створюючи єдине полотно міркувань, роздумів, тож доцільно говорити про цей діалог як спільний ментатив, оформлений у діалогічний спосіб; гнучка композиція спілкування, нерідко самі питання опиняються за лаштунками проєкту, читач не знає, у якому порядку обговорювалися теми, адже хронологія спілкування залишається, так би мовити, поза кадром; відсутність конфліктності, лише обмін думками, спілкування в атмосфері довіри одне до одного, налаштування на обопільний пошук істини; непередбачуваність процесу бесіди, неочікувані повороти в обговоренні мистецьких та інших тем; створення ефекту присутності читача: спілкуються двоє, між тим обоє учасників комунікації апелюють до зовнішнього реципієнта, який потім постане споживачем прочитаного; чималий обсяг, який дозволяє охопити максимальну кількість питань. Сам текст бесіди, як правило, вирізняється метафоричністю та образністю, художністю, інтертекстуальністю. Він є динамічним, читабельним, енергійним, адже увага в ньому постійно фокусується то на позиції одного учасника комунікації, то на іншого, як це не парадоксально. Роль інтерв'юєра може бути як рівноправною, так і мінімальною» [4, с. 67].

На нашу думку, твір має виразні ознаки метажанру з погляду не формальної жанрової належності, а здатності інтегрувати ознаки різних жанрів і типів дискурсу. Які ж це ознаки? Передусім, це жанрова гібридність: інтерв'ю-ріка поєднує риси власне інтерв'ю, а також мемуарів, автобіографії, есею, критичної статті, біографії, щоденника, документальної прози та усної історії. Також важливо відмітити метажанровий характер такого твору: ідеться не просто про використання різних жанрових форм, а про організацію їх у єдину композиційну систему, де кожен жанровий елемент виконує власну функцію. Не менш важливим складником твору є рефлексивність: учасники тривалої комунікації часто осмислюють сам процес розмови, літературу, творчість, пам'ять, комунікацію. Це робить інтерв'ю-ріку не лише засобом передачі інформації, а й простором саморефлексії. Такому твору також властива відкритість структури: текст не обмежується запитаннями та відповідями, адже містить також коментарі, документи, листи, фотографії, уривки творів, авторські примітки. Ще одна важлива прикмета твору – полідискурсивність: у межах одного твору взаємодіють художній, публіцистичний, науковий, документальний та медійний дискурси. Отже, інтерв'ю-ріка є продуктивним метажанром, оскільки інтегрує жанрові моделі інтерв'ю, мемуаристики, есеїстики, автобіографії, документалістики, нонфікшн та літературної критики, формуючи відкриту поліфонічну структуру, у якій органічно взаємодіють різні типи дискурсу й комунікативні стратегії.

Список використаних джерел

1.Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
2.Манич Н. Концепт "метажанр" у сучасному літературознавстві. Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка: Філологічні науки. 2007. № 22 (138). Ч. 1. С. 70–79. URL: https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2979/visnyk%202007%20%285%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 02.02.2026)
3.Рарицький О. А. Художньо-документальна проза як метажанр: проблема рецепції та інтерпретації, особливості вияву й функціонування. *Слово і Час*. 2014. № 11. С. 37–49.
4.Шевченко Т. Інтерв'ю-ріка як перформативний жанр. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (27-29 травня 2026 року) / за заг. ред. В. Ю. Сікорської; ред. колег.: І. В. Савельєва, О. М. Шумило [та ін.]; відп. за вип. Л. С. Дідур, Т. О. Коробко. Одеса, 2026. С. 66–68.
5.Шевченко Т. М. Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця XX – початку XXI ст.: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 584 с.